

ETIČKI ZAHTJEVI U POGLEDU RAZVOJA PODUZETNIŠTVA IZ PERSPEKTIVE JAVNE UPRAVE U ODNOSU NA LOKALNU SAMOUPRAVU (GRAD IVANIĆ- GRAD)

Marinčić, Mile; Milković, Mirela

Source / Izvornik: **10. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA RAZVOJ JAVNE UPRAVE, 2020, 172 - 178**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:150:703678>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Applied Sciences
"Lavoslav Ružička" Vukovar](#)

**ETIČKI ZAHTJEVI U POGLEDU RAZVOJA PODUZETNIŠTVA IZ PERSPEKTIVE
JAVNE UPRAVE U ODNOSU NA LOKALNU SAMOUPRAVU
(GRAD IVANIĆ-GRAD)**

**ETHICAL REQUIREMENTS REGARDING THE DEVELOPMENT OF
ENTREPRENEURSHIP FROM THE PERSPECTIVE OF PUBLIC
ADMINISTRATION IN RELATION TO LOCAL GOVERNMENT
(THE TOWN OF IVANIĆ-GRAD)**

doc. dr. sc. Mile Marinčić, v. pred.

Visoka škola Ivanić-Grad

e-mail: marincic.mile@gmail.com

Mirela Milković

Veleučilište „Lavoslav Ružička“ u Vukovaru

e-mail: mmilkovic78@gmail.com

Sažetak

U ovom radu pokušati ćemo u kratkim crtama prikazati zahtjeve etike u okvirima javne uprave. U tom pravcu poslužiti ćemo se doprinosom 3. Forumu za javnu upravu koji je organizirao Institut za javnu upravu. U drugom dijelu rada pokušat ćemo navedene etičke zahtjeve, na temelju zakonske regulative, staviti u kontekst lokalne samouprave na primjeru grada Ivanić-Grada s posebnim osvrtom na razvoj poduzetništva u Ivanić-Gradu. Sam rad će biti uokviren u opći govor o etici i moralu i upoznavanje s istima, kako bi se lakše moglo razumjeti koja je njihova važnost i svrha kako u svakodnevnom životu, tako i u kontekstu javne uprave i lokalne samouprave. Kako bi došli do željenih rezultata koristi ćemo se metodom analize i usporedbe. U skupu rada nastojat ćemo upozoriti na zamke neetičnih postupanja, te s tim u svezi dati smjernice za ostvarenje pozitivnog i društveno odgovornog poslovanja unutar same organizacije – poslovnog subjekta, ali i u odnosu organizacije – poslovnog subjekta prema vani.

Ključne riječi: *etika, javna uprava, lokalna samouprava, moral.*

Abstract

In this paper we will try to briefly outline the requirements of ethics within public administration. With this aim, we will use the contribution of the 3rd Forum for Public Administration organized by Institute for Public Administration. In the second part of the paper, we will try to put the above ethical requirements, based on legal regulations, in the context of local government on the example of the town of Ivanić-Grad with the special reference to the development of entrepreneurship in Ivanić-Grad. The work itself will be in the form of a general talk on ethics and morality as well as their recognition, so that their purpose and importance both in everyday life and in the context of public administration and local government could be understood more easily. In order to get the desired results, we will use the method of analysis and comparison. In the context of our work, we will try to warn about the pitfalls of unethical practices, and in this regard provide guidance for the realization of positive and socially

responsible business practices within the organization - a business entity, but also with respect to the relation of the organization – a business entity to the outside world.

Keywords: *ethics, public administration, local government, morality.*

1. UVOD

Pitanja etike i morala povijesna su pitanja koja uvijek iznova pobuđuju interes u društvu. Nakana ovoga rada nije razjašnjavati povijesne nejasnoće i nesporazume koji se otvaraju na spomen pojmovlja etika i moral, već ćemo pokušati zahtjeve etike i morala staviti u određeni kontekst kad je govor o razvoju poduzetništva u okviru javne uprave služeći se pritom iskustvom jedne lokalne jedinice – što je grad Ivanić-Grad. Naravno, etika i moral (u smislu etičkih kodeksa) nisu zakonski i pravno obvezujući za pojedini subjekt, ali svakako mogu doprinijeti da se sami zakonski i pravni dokumenti brže i bolje implementiraju u sustav, te tako postignu što je moguće bolje učinke unutar samoga sustava. Etika i moral idu iznad onoga što je obvezujuće i što je zakonski propisano, oni oblikuju čovjeka da djeluje ispravno čak i onda kad zakon omogućuje (u slučajevima kad je nedorečen ili nejasan) krivo postupanje. U pogledu na sve rečeno može se postaviti niz pitanja koje je apostrofirao 3. forum za javnu upravu pod naslovom „Etika i integritet u javnoj upravi“ (3. Forum za javnu upravu: 5) U predgovoru samog izdanja jasno je naznačeno kako su etičke vrijednosti unutar političkog i upravnog sustava i njihovo dosljedno poštivanje i nadzor pretpostavka za ostvarenje ciljeva sustava, javnih politika i pravila. U tom kontekstu, izgradnju etičkog sustava se smatra temeljem za dobro javno upravljanje.

2. METODOLOGIJA KORIŠTENA U RADU

Metodologija ovoga rada bazirat će se na kvalitativnoj metodi, analize pojmova i doprinosa 3. Foruma za javnu upravu, kroz stjecanje važnih karakternih osobina vođenja na bilo kojoj razini upravljanja. Metoda usporedbe pokazati će koliko se na zakonsko-pravnoj podlozi, uz dobro osmišljene i vođene edukacije popu navedenog 3. foruma, može uistinu primijeniti u praktičnom smislu. Cjelokupna tematika ovoga rada obrađena je u četiri međusobno povezane cjeline. U uvodnom dijelu opisana je nakana samoga rada s metodama koje će se u njemu koristiti. Drugi dio rada posebno će podcrtati i analizirati doprinose 3. foruma za javnu upravu, koji se na izričit način orijentirao prema etičkim zahtjevima unutar javne uprave. U trećem dijelu rada izložit će se navedene elemente na primjeru jednog segmenta vođenja, jedne jedinice lokalne uprave i samouprave, a što je grad Ivanić-Grad. Zaključak će prikazati spoznaje iz prethodnih dijelova, te postaviti neke smjernice za budućnost.

3. DOPRINOSI 3. FORUMA ZA JAVNU UPRAVU

Sam 3. forum bazirao se na dva kvalitetna izlaganja i to: *Etičke norme i vođenje države* Josipa Kregara, te *Etički kodeksi za državne službenike – pravna kategorija ili moralna obaveza*, Gordane Marčetić, te sažetkom 3. foruma za javnu upravu koji je priredila Daria Dubajić. Josip Kregar na poseban način ističe problematiku u tranzicijskim državama podcrtavajući kako u takvim državama najčešće sva ekonomski i društveni napredak počiva na političkoj vlasti i

državi. (Kregar, 2013). Kregar apostrofira kako politika nije jednostavna profesija, te konstatira kako umjesto da u politiku ulaze najbolji, jer je politika valjda rezervirana za najbolje, u politiku često ulaze intelektualno prosječni i moralno problematični¹ s pojačanim osjećajem da je politička lojalnost jamstvo društvene socijalne i materijalne promocije. Svakako bi bilo dobro promotriti navedenu tvrdnju. Premda je krajnje upitno je li važno, ukoliko netko učinio jedan ili više propusta po pitanju etike i morala ili više propusta u istom ili različitim poljima. Kad bi rangirali, kako ukoliko je učinio jedan može ga se ispričati, ali ukoliko je učinio više onda ga trebamo društveno degradirati, olako bi upali u moralno i etičku nedosljednost.. Mišljenje bi trebalo počivati na premisi „Jedanput korumpiran, uvijek korumpiran“, „Jedanput si sam pogodio, jer je imao moć, uvijek ostaje da si je pogodio i iskoristio moć“. Kako uopće biti vjerodostojan ukoliko dobar dio svoga znanstvenoga opusa radim na razobličavanju korupcije, koruptivnih radnji i sl. a sam padam na istom ispitu. Možemo se složiti s Kregarom kako uistinu u politici ima prostora i za moralne, principijelne, poštene ... (Kregar, 2013). U svakom slučaju jedno od boljih rješenja koje se nameće jest stvaranje polja etičkih kodeksa, koji bi u određenim profesijama i zanimanjima, sa sebi specifičnim poljima, uz zakonske i pravne obaveze mogli doprinositi izgradnji boljeg i pravednijeg društva na svim razinama. Ono što jest upitno kad govorimo o etičkim kodeksima jest njihova primjena i eventualne sankcije koje bi se provodile nepoštivanjem etičkog kodeksa. Same etičke kodekse, kao i etiku u javnoj upravi, kaže, Gordana Marčetić može se promatrati iz najmanje dva kuta. Manji dio rasprava u navedenom pravcu pokrenut je filozofskim i teološkim pitanjima, dok je veći dio usmjeren na primjenu etičkih vrijednosti u praksi i bavi se institucionalno-normativnim mehanizmima koji ih podupiru. (Marčetić, 2013:29) Teorijski gledano prve rasprave baziraju se na meta-etičkim teorijama koje istražuju fundamentalna pitanja, usmjeravajući se na „univerzalne istine“ Božju volju, ulogu razuma u etičkom prosuđivanju i na međusobno značenje etičkih pojmova. (Marčetić, 2013:29) Druge se pak rasprave temelje na normativnoj ili primijenjenoj etici, usmjeravajući se na praktična pitanja koja proizlaze iz moralnih standarda koji reguliraju dobro i loše ponašanje ili na specifična, kontroverzna pitanja, kao što su zaštita okoliša, prava životinja, pobačaj i slično... (Marčetić, 2013:29), a navedena specifična pitanja sve se više veže u znanstvenu paradigmu koja se etablirala koncem 20. i početkom 21. stoljeća zahvaljujući ponajprije našem filozofskom i teološkom krugu, a to je paradigma bioetike ili još točnije integrativne bioetike. (Čović, 2004). Od izuzetne je važnosti povezivanje etičke teorije i etičke prakse na svim područjima društvenog života, pa tako i u polju javne uprave i mogućih poslova koji su uz javnu upravu vezani. U ovom kratkom radu nemamo vremena dublje se baviti analizom različitih povijesno etičkih postavki, ali svakako bi trebalo razmisliti, kao i o načinima na koji bi se navedeno moglo provesti. Dobar pokušaj nabačaja za takva promišljanja i moguća rješenja imamo u knjizi Integrativna gospodarska etika Petera Ulricha i novija etička strujanja (Marinčić:2016).

¹ Ovdje upućujemo na tekst koji se pojavio u dnevnom tisku (na portalu indeks.hr), ne ulazeći u polje istinitosti ili neistinitosti pojedinih tvrdnji. <https://www.index.hr/clanak.aspx?id=427703> (pregled: 8. svibnja 2020.)

4. GRAD IVANIĆ-GRAD

Grad Ivanić-Grad čvrsto je zauzeo stav kako će u svom djelokrugu kada je riječ o razvoju poduzetništva uvažavajući pozitivne akte koji su u navedenom pravcu doneseni na razini Republike hrvatske, a to su Zakon o poticaju i razvoju malog gospodarstva (NN 29/02, 63/07, 05/12 i 56/13) i Zakona o unaprjeđenju poduzetničke infrastrukture (NN 93/13, 114/13 i 41/14), te slijedeći program Strategije razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2015-2020., uz potporu koju razvojne agencije u republici Hrvatskoj pružaju za ove grane gospodarstva. Na temelju svega navedenoga jedinice lokalne samouprave, pa tako i grad Ivanić-Grad kroz svoje konkretne mjere nastoje poticati razvoj poduzetništva, s naglaskom na propisane kriterije koje poduzetnici moraju ispunjavati kao bi dobili određenu subvenciju. U svom radu Normativni okvir razvoja poduzetništva u RH, s posebnim osvrtom na lokalnu samoupravu (grad Ivanić-Grad) autori Vuković-Počuč, Leš i Marinčić podcrtavaju gore navedeno. (Vuković-Počuč, et. alt.:2016). Nužno je razvijati svijest o Ustavom RH zagaraniranoj slobodi razvoja poduzetništva, a na čemu je i nastala strategija razvoja poduzetništva u RH za razdoblje 2013-2020. Jedinice područne (regionalne) i lokalne samouprave jedan su od propisanih nositelja provedbe mjera i instrumenata razvoja malog gospodarstva u republici Hrvatskoj. (Vuković-Počuč, et. alt.:2016). Prema Zakonu o poticaju malog gospodarstva možemo odrediti subjekte malog gospodarstva od mikro, preko malih do srednjih subjekata malog gospodarstva. (Vuković-Počuč, et. alt.:2016) Odredbom čl. 6. Zakona o poticaju i razvoju malog gospodarstva, propisane su poticajne mjere i aktivnosti radi ostvarenja ciljeva razvoja malog gospodarstva koje taksativno navedene čine: kreditiranje subjekata malog gospodarstva pod povoljnijim uvjetima i subvencioniranje kamata po preuzetim kreditima, te kreditiranje za početak poslovanja, davanje jamstava za kredite, osnivanje i upravljanje fondova rizičnog kapitala i drugih fondova, pružanje stručne i savjetodavne pomoći za subjekte malog gospodarstva, pojednostavljenje postupka za osnivanje, poslovanje i razvoj subjekata malog gospodarstva i njihovih udruga, davanje potpora za jačanje konkurentnosti malog gospodarstva, davanje potpora za povećanje zapošljavanja, stručnu i poduzetničku izobrazbu, prekvalifikaciju i dokvalifikaciju, davanje potpora za sudjelovanje na međunarodnim sajmovima i specijaliziranim izložbama u zemlji i inozemstvu, organiziranje i poticanje mreže potpornih institucija malog gospodarstva te drugih pravnih osoba za poticanje malog gospodarstva, promicanje poduzetništva, te poticanje razvoja poduzetništva posebnih skupina, davanje potpora za istraživanje, razvoj i primjenu inovacija te uvođenje suvremenih tehnologija, stvaranje uvjet za povezivanje subjekata malog gospodarstva radi nastupa na tržištu, te druge aktivnosti za ostvarenje ciljeva razvoja malog gospodarstva. (Vuković-Počuč, et. alt.:2016) Na temelju navedenih zakonskih akata, zatim Strategije razvoja poduzetništva u RH, a ponajprije Zakona o poticanju malog gospodarstva propisanih čl. 6., te temelju istog članka 6., ali stavka 1. točka 13. nastao je niz mjera koje su propisale jedinice lokalne samouprave na svom području.

Ciljevi programa mjera poticanja poduzetništva koje donose jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave na svome području temeljene su na pet strateških ciljeva propisanih Strategijom razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2015-2020. i to: poboljšanje ekonomske uspješnosti, poboljšani pristup financiranju, promocija poduzetništva,

poboljšanje poduzetničkih vještina, poboljšano poslovno okruženje. Slijedom navedenoga najčešći ciljevi programa mjera za poticanje poduzetništva jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave su: jačanje konkurentnog nastupa poduzetnika na tržištu, podizanje razine poduzetničke kulture, ostvarivanje praktičnog obrazovanja i boljeg informiranja u poduzetništvu, razvoj poduzetničke infrastrukture, poticanje zapošljavanja i samozapošljavanja, poticanje na korištenje sredstava iz EU fondova za projekte koji promiču gospodarski razvoj i dr.

Važno je napomenuti kako se sve aktivnosti (dodjela sredstava) utemeljene na zakonskim aktima u pogledu na razvoj malog gospodarstva odvijaju putem javnog poziva s jasno razrađenim kriterijima za dodjelu, te uz pravo na kontrolu namjenskog utroška dobivene potpore, koje pripada davatelju potpore. Sve navedeno, osim što promiče načelo javnosti u radu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pridonosi i provedbi Strategije suzbijanja korupcije za razdoblje 2015-2020. Jednako kao što navedeno doprinosi transparentnosti i suzbijanju korupcije, jasno nam daje poruku kako se odgovorno i etično pristupa navedenom polju. Grad Ivanić-Grad je na temelju svih predloženih mjera donio i svoje posebne mjere, koje su potvrđene Odlukom o utvrđivanju cijena neizgrađenog građevinskog zemljišta u poduzetničkim zonama na području grada Ivanić-Grada (Službeni list: 7/2013).

5. KAD I KAKO NASTAJE PROBLEM

Problema je najčešće više, kad govorimo o bilo kojem zakonu, pravilniku i slično, te njihovoj mogućoj provedbi u praksi. Međutim, jedan od uvijek aktualnih problema jest svakako pitanje korupcije. Gore spominjani Kregar u svojoj knjizi *Nastanak predatorskog kapitalizma i korupcija* prije svega upozorava koliko često je sam pojam korupcije usko shvaćen u svakodnevnom životu, od najnižih slojeva društva do najviših. Kregar napominje kako shvaćanje korupcije u političkoj znanosti podrazumijeva da je ona izraz kvarenja moralnih vrijednosti društva ili, bolje rečeno, stavljanje vlastitih interesa iznad interesa političke zajednice. (Kregar: 1999)

Važno bi bilo u pokušaju sprječavanja koruptivnih radnji razlomiti slijedeće elemente:

- stvoriti pozitivne porezne i zakonske odredbe, zajedno sa jasno definiranim pravno kaznenim pritiscima od strane države,
- stvoriti ozračje poštenog tržišnog natjecanja na svim razinama društva (od lokalnih, preko državnih do internacionalnih),
- usvajanje etičkih kodeksa s jasnoćom definiranja u svakoj tvrtki.

Uvijek je moguće, bez obzira na gore postavljene elemente, u određenim interesnim skupinama i grupama manipulativno djelovanje s primjesama korupcije ili sa stvarnom korupcijom, ali će se ono navedenim elementima bitno smanjiti i dovesti u red, te postati iznimka, a ne pravilo.

Za ostvarenje navedenih ciljeva svakako bi uz prijeko potrebne zakonske osnove bilo potrebno pokušati institucionalizirati etičke zahtjeve, te poraditi na odgoju svijesti pojedinca u navedenom pravcu. 3. Forum za javnu upravu je ponudio i oblikovao nekoliko općenitih preporuka, koje bi pomogle u nastojanju oko etičnosti i moralnosti, kroz mjerodavne institucije, poput: obrazovanja za demokratsko građanstvo, pravne regulacije, institucionalni okvir,

upravne reforme i modernizacija javne uprave, politička kultura. (Dubajić: 2013). U pravcu svega navedenoga traži se uključenje etike u sva polja i razine studija javne uprave, nadalje traži se neometan rad triju ključnih institucija za nadzor nad etičkim ponašanjem službenika i dužnosnika, traži se i snažnije umrežavanje povjerenika za etiku tijela državne uprave, propisivanje minimalnih etičkih standarda za ponašanje svih upravnih službenika uz specifične standard za organizacijski integritet, edukacija i osposobljavanje za etično ponašanje i svakako nezaobilazno uključenje medija u promicanje kulture integriteta i etičnog ponašanja. (Dubajić: 2013)

6. ZAKLJUČAK

Društvo u kojem živimo i koje često još uvijek nazivamo društvom u tranziciji. Socijalne države poput Švedske ili Njemačke koje imaju daleko dugoročniji hod u demokratskom, parlamentarnom (političkom) ili poduzetničkom i ekonomskom smislu došle su zadnjih godina u krizu po pitanju ostvarenja socijalne države, a što onda reći za mladu Hrvatsku demokraciju i njezina nesnalaženja u polju poduzetništva i ekonomije pa i politike. Naslijeđeno razmišljanje iz jednopartijskog sustava u kojemu su sve oči bile uprte u tzv. plansku privredu, te u kojemu najčešće nitko nije odgovarao ukoliko bi se dogodili propusti, treba pretvoriti u polje odgovornosti, bilo da se radi o poduzetništvu, bilo o lokalnim i državnim političkim čelnicima. Na temelju iznesenoga u ovom radu, možemo zaključiti kako je primarna zadaća kad govorimo o dobrom radu jedinica lokalne uprave i samouprave dobro provođenje Zakona i Pravilnika koji se odnose na kvalitetno uređivanje poduzetničkih struktura. Naravno, nikako ne treba zaboraviti na praćenje Strategije razvoja poduzetništva u RH od 2015-2020. Osim navedenih podloga, izuzetno je važno dobro uređeno društvo, slobodnih i jednakih ljudi, a ono se može zrealiti kroz dobre političko-etičke temelje, kojima će primarna zadaća biti služenje, uz ostvarivanje dobrog života za sve kao i kvaliteta života na najvišoj mogućoj razini. Etiku, etičku odgovornost, etičke kodekse, bez obzira što u ovom trenutku nisu institucionalne kategorije treba aktivno uključiti u stvaranje tako zamišljenog i dobro uređenog društva na svim razinama. Svakako bi institucionalizacija etičkih elemenata pomogla i politici koja kroz brigu za opće dobro ima zadaću pronalaziti moguću povezanost i zajedništvo između različitih struktura i društvenih uloga, uz precizno određivanje kako nagraditi odgovorna ponašanja, a kažnjavati neodgovorna. Sve instance društva počevši od državnih, preko lokalnih vlasti i lokalnih organizacija, pa do različitih udruga civilnoga društva i religijskih zajednica mogu i trebaju sinergijski djelovati u svim navedenim nastojanjima. Dakle, nakon prolaska tranzicijskog puta, Republika Hrvatska treba se aktivno uhvatiti u koštac sa temeljitom reformom u okviru javne uprave, a navedena reforma da bi zrealila prave rezultate neminovno mora uključiti i svijest potrebi etičnosti i moralnosti na svim razinama društva u kojemu živimo.

LITERATURA

1. Čović, A. (2004), *Etika i bioetika*, Zagreb: Pergamena.
2. Čović, B. i Marinčić, M., (2016) „Društvena odgovornost za zdravo društvo u kontekstu promišljanja Küngova projekta svjetski etos“, *Filozofska istraživanja*, 36 (3), 473- 491.

3. 3. Forum za javnu upravu (2013). Friedrich Ebert Stiftung, Ured za Hrvatsku (www.fes.hr), Institut za javnu upravu (www.iju.hr).
4. Jonas, H. (1990), Princip odgovornost. Sarajevo: Veselin Masleša.
5. Marinčić, M. (2016), Integrativna gospodarska etika Petera Ulricha i novija etička strujanja, Zagreb: Pergamena.
6. Službeni glasnik Grada Ivanić-Grada broj 7/13.
7. Strategija razvoja poduzetništva u Republici Hrvatskoj za razdoblje 2013-2020 (NN136/2013)
8. Strategije suzbijanja korupcije za razdoblje 2015-2020 (Narodne novine 26/15).
9. Ugovora o funkcioniranju Europske unije – „de minimis“ potpore (SL EU L352, 24.12.2013.).
10. Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članka 107. i Ustava Republike Hrvatske – pročišćeni tekst (Narodne novine broj 85/10).
11. Vuković-Počuč, T., Marinčić, M., Leš, J. B. (2016), „Normativni okvir razvoja poduzetništva u RH, s posebnim osvrtom na lokalnu samoupravu (Grad Ivanić-Grad)“, u XIV Međunarodna konferencija „Korporativna sigurnost u BIH i zemljama zapadnog balkana sa ekonomskog, pravnog i komunikološkog aspekta“, Zbornik radova – Internacionalni univerzitet Travnik, Travnik, Godina: 6, broj: 014, str. 332-341.
12. Zakon o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi (Narodne novine 33/01, 60/01, 129/05, 10907, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13 i 137/15).
13. Zakon o poticanju razvoja maloga gospodarstva (Narodne novine 29/2002, 63/2007, 53/2012, 56/2013).
14. Zakon o unapređenju poduzetničke infrastrukture (Narodne novine 93/2003, 114/2013, 41/2014).